

ВЕЛО НОВОСТИ

ОКТОМВРИ И НОЕМВРИ

СВЕТСКИ АКТИВНОСТИ

Обновливи извори > Јаглен: пресвртница

Во првите шест месеци од оваа 2025 година, повеќе електрична енергија низ целиот свет беше произведена од ветер и сончева енергија отколку од јаглен. Овие податоци, од енергетскиот тинк-тенк „Ембер“ , означуваат клучна пресвртница во трката за истерување на фосилните горива од глобалната економија и спречување на растечката криза со која се соочува нашата клима.

Оваа пресвртница беше постигната бидејќи растот на обновливите извори на енергија - особено во Кина и Индија - го надмина растот на побарувачката на електрична енергија.

Над 7.000 полжави што „светат во темнина“ се вратија во своите островски домови

Илјадници полжави што „сјаат во темнина“ се повторно воведени во Француска Полинезија како дел од глобалната програма за зачувување на природата за да се спасат полжавите од работ на истребување. Годишното повторно воведување на полжави Partula одгледани во зоолошка градина „Изумрени во дивината“ и критично загрозени полжави Partula - вклучително и од нашите зоолошки градини во Лондон и Випснејд - доведе до враќање на над 7.000 полжави на четири острови, што го прави најголемото ослободување на групата видови и подвидови полжави со големина на нокт досега.

СВЕТСКИ АКТИВНОСТИ

Лондон го исполни законското ограничување на NO2 честички речиси 200 години порано

Лондон постигна пресвртница во квалитетот на воздухот, исполнувајќи ја законската граница на Велика Британија за азот диоксид (NO₂) за прв пат во 2024 година.

Според новите податоци за квалитетот на воздухот од Министерството за животна средина, храна и рурални работи (DEFRA), токсичниот гас не ја надминал годишната просечна граница од 40 µg/m³ во следените региони.

Достигнувањето доаѓа 184 години пред проекцијата од 2019 година на Кингс колеџ во Лондон, при што транспортната индустрија ги посочува напорите за декарбонизација на градоначалникот Садик Кан како клучен двигател.

Нациите го ратификуваат првиот договор во светот за заштита на меѓународните води

Договорот за отворено море е првата правна рамка насочена кон заштита на морскиот биодиверзитет во меѓународните води, кои сочинуваат речиси половина од површината на Земјата. Овие области, кои се наоѓаат надвор од јурисдикцијата на која било поединечна земја, се ранливи на закани, вклучувајќи прекумерен риболов, климатски промени и длабокоморско рударство. Минатиот месец беше постигнат голем договор за заштита на морската разновидност на отворено море, кога Мароко стана 60-тата нација што го потпиша, отворајќи го патот договорот да стапи на сила следната година. Ратификацијата започнува со одбројување од 120 дена за стапување во сила на договорот. Но, останува уште многу работа за да се утврди како тој ќе се спроведува и финансира.

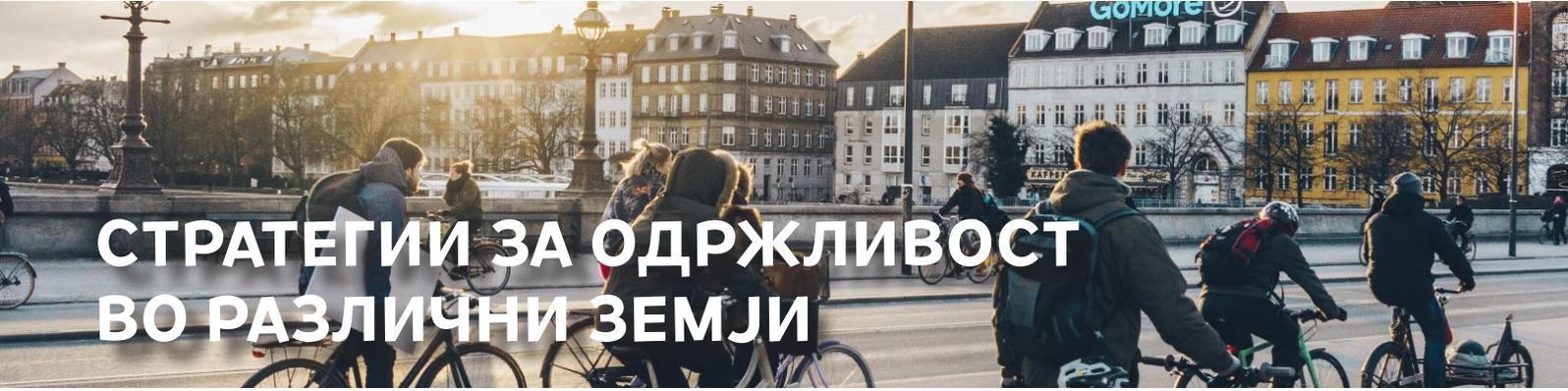
ЕКОФАКТ

Поголемиот дел од водата во светот е солена

97% од водата на Земјата е всушност солена вода што се наоѓа во океаните.

Иако околу 3% од водата на Земјата е слатка, само околу 0,5% од неа е достапна и употреблива. 2% од резервите на слатка вода на Земјата се наоѓаат во глечерите и ледените капи.

СТРАТЕГИИ ЗА ОДРЖЛИВОСТ ВО РАЗЛИЧНИ ЗЕМЈИ

Со Велосипед до работа:

Главниот град на Данска, Копенхаген, има за цел да стане првиот јаглеродно неутрален главен град во светот до 2025 година. Градот веќе ги намали емисиите на јаглерод за 42% од 2005 година преку иницијативи како што се системите за централно греење и промовирањето на возење велосипед - повеќе од 49% од патувањето до работа во Копенхаген сега се прави со велосипед.

Земјата има за цел да постигне јаглеродна неутралност до 2050 година, со амбициозна привремена цел за намалување на емисиите на стакленички гасови за 70% до 2030 година во споредба со нивоата од 1990 година. Од 1996 година, земјата успешно ги намали своите емисии на CO₂ за повеќе од половина.

Во 2019 година, 47% од производството на електрична енергија во Данска доаѓаше од енергијата на ветерот, што ја покажува нејзината посветеност на обновливите извори на енергија.

Преку напредок на технологијата, напредок на одржливоста:

Јапонија е лидер во одржливоста со напредни политики и корпоративни иницијативи. Земјата планира 50% од новите автомобили да бидат со нула емисии во следната деценија, а големите градови да станат јаглеродно неутрални до 2050. Има и еден од најразвиените системи за рециклирање со околу 10 категории на отпад.

Тојота, со седиште во Јапонија, е предводник во развојот на електрични возила и гради нова фабрика за батерии за Lexus на Кјушу, со цел подобар локален синџир на снабдување. Развива и напредни батериски технологии за поголем опсег, пониски трошоци и побрзо полнење.

Покрај електрификацијата, Јапонија вложува и во водородната енергија преку иницијативата „Здружение за водород“, со над 150 станици и цел од 800.000 возила до 2030. Иако потенцијалот е голем, високите трошоци и инфраструктурата сè уште се предизвик.

ИНТЕРВЈУА СО АКТИВИСТИ И ИСТРАЖУВАЧИ

Прв гостин - Никола Нешкоски

КРАТКО ПРЕТСТАВУВАЊЕ

Никола Нешкоски, татко, велосипедист, вљубеник во квалитетна еколошка едукација за деца, но и за родители. Животна мисија: да се подобри и разубави образовниот систем во Македонија.

ШТО ТЕ МОТИВИРАШЕ ПРВПАТ ДА СЕ ВКЛУЧИШ ВО ЕКОЛОШКИ АКТИВИЗАМ И ШТО ТЕ ДРЖИ МОТИВИРАН ДЕНЕС?

Едноставно кажано: не ми се допаѓа како ни растат нашите деца, како се едуцираат, и.. како тоа се толерира, од сите вклучени. Нема да набројувам, секој ќе се пронајде. Главната мотивација за се што се случува и работи во Еко Логик е - иднината на нашите деца. Ништо повеќе. Едноставно е.

КОИ СЕ ТРИТЕ НАЈВАЖНИ ПРЕЧКИ ШТО ГИ ГЛЕДАШ ВО МАКЕДОНИЈА КОГА СТАНУВА ЗБОР ЗА ОДРЖЛИВОСТ?

Политика, чести промени во правила (образовни програми), начин на размислување (+свест)

КОЈА Е НАВИКА ШТО СЕКОЈ ОД НАС МОЖЕ ДА ЈА ВОВЕДЕ УШТЕ ДЕНЕС ЗА ДА НАПРАВИ РАЗЛИКА?

Да седне и да помине еден убав ден со дете - свое, на пријатели, комшиско. Да разговара, да си игра, да дознае како функционира ова идеално суштество. Откога тоа ќе го дознаете(ме) тогаш ќе можеме да воведеме серија на навики во нашиот живот, кои ќе имаат смисла во нашето постоење, и кои ќе имаат (позитивен) ефект врз животот на другите.

ШТО БИ МУ ПОРАЧАЛ НА МЛАД ЧОВЕК КОЈ САКА ДА СЕ ВКЛУЧИ ВО ЕКОЛОШКИ АКТИВИЗАМ, НО НЕ ЗНАЕ ОД КАДЕ ДА ПОЧНЕ?

Почни од децата - пробај да дознаеш како функционираат, и пробај да го реплицираш тоа размислување на твојата моментална свесност, вештини и знаења. Тогаш ќе ти стане се појасно.

ВЕСТИ И ИНИЦИЈАТИВИ ПОВРЗАНИ СО ЕКОЛОГИЈАТА ВО МАКЕДОНИЈА

Подигање на активистите

На 30 октомври, амфитеатарот на Нетавил се претвори во сцена каде што градот проговори – преку гласовите на активисти, експерти, средношколци и пензионери кои споделија една заедничка визија: Скопје заслужува да биде поубаво, позелено и похумано место за живеење. Секој од говорите ја истакна важноста на зелената култура и еколошката свест – вредности кои се темел на подобро општество. Говорниците упатија јасни пораки: време е за градоначалници кои ќе го исчистат градот, ќе инвестираат во одржлив транспорт, ќе овозможат квалитетно домување, ќе стават крај на урбаниот и сообраќајниот хаос, и ќе создадат повеќе зелени површини и паркови достапни за сите. Настанот беше организиран во рамки на Еразмус+ проектот Gea.

Bure-Cycle – Кружна економија на дело

Eco Logic го претстави Bure-Cycle – иновативни велосипедски паркинзи изработени од пренаменети метални буриња и искористени внатрешни гуми. Овој модел го продолжува животниот циклус на материјалите, ја намалува потребата од нови ресурси и ја поттикнува еколошката свест. Паркинзите се функционални, издржливи и визуелно привлечни, а во нивната изработка учествуваат ученици и локални занаетчи, создавајќи уникатни и одржливи производи. Bure-Cycle нуди исплатливо решение за градови, училишта и јавни простори и претставува конкретен чекор кон поодржлива урбана инфраструктура.

Eco Logic е добитник на грант за Bure-Cycle во рамки на проектот „Граѓанското општество и младите за инклузивен и одржлив развој преку циркуларна економија во Северна Македонија“, финансиран од ЕУ и спроведен од PIN во партнерство со APHO, LEAD и Ековита.

АКТИВНОСТИ НА УЧИЛИШТАТА

Октомври

Продолжуваме со одбележување на најактивните, најкреативните и најпосветени училишта кои во духот на активниот транспорт, безбедното учество во сообраќајот и здравите животни навики, придонесуваат кон подобро, поздраво и поодржливо училишно секојдневие. Подолу можете да видите дел од фотографиите кои ни ги испратија учениците кои го освоија првото, второто и третото место.

1. ООУ Даме Груев - с.Ерцелија
2. ООУ „Рајко Жинзифов“ – Долно Оризари, Велес
3. ООУ „Његош“ - Јурумлери – Јурумлери, Скопје

ЕКОФАКТ

Повеќе од половина од живите организми на Земјата живеат под земја

Околу 59% од сите видови живи организми живеат во почвата, што ја прави најбиодиверзифицирано живеалиште на Земјата. Суштествата што живеат таму вклучуваат 99% црви Enchytraeidae, 90% габи, 86% растенија, повеќе од 50% бактерии и 3% цицачи. Уште позачудувачки е што сè уште само ја гребеме површината на разбирањето што живее под земја; истражувачите сугерираат дека вистинскиот процент би можел да биде уште поголем.

ВЕЛОСИПЕДИЗАМ И ОДРЖЛИВА МОБИЛНОСТ

Преглед на актуелни трендови во велосипедизмот (безбедност, здравствени придобивки, ефекти врз урбана мобилност)

Микромобилност

Решенијата за микромобилност како што се споделените велосипеди, електричните тротинети и електричните велосипеди стануваат сè попопуларни за кратки патувања, но и за регуларно движење низ градот во кој што живеете. Поголемите градови инвестираат во наменски ленти за да се приспособат на патувањата на подолги растојанија, правејќи ги возењето побезбедно и посигурно. Оваа промена ја истакнува важноста на модерните автоматизирани системи за наплата на билети што ги централизираат плаќањата низ микромобилноста и услугите за јавен превоз. Со дигитализација на плаќањето на билетите за електрични тротинети, електрични велосипеди и други начини на мобилност, овие системи ги интегрираат сите аспекти на градското патување во еден екосистем. Ова создава нови можности за транспортните оператори. Со соработка со давателите на микромобилност, операторите можат да ги поедностават своите услуги и да создадат транспортни мрежи од почеток до крај. Замислете да застанете на една автобуска станица во Скопје, да земете електричен тротинет и да го завршите вашето патување точно до локацијата на која сте тргнале - сè управувано преку една апликација.

Возење велосипед право во Иднината

Годината е 2025 година, а возењето велосипед повеќе не е само пот, ланци и dry-fit ликра – туку станува збор за паметна технологија, одржливост и сосема нова култура на две тркала. Скромниот велосипед, некогаш сметан само за алатка за транспорт или фитнес, се трансформира во движење за животен стил поттикнато од иновации.

Електричните велосипеди, особено, повеќе не се реткост – тие станаа срцето на модерниот велосипедизам. Ова не е минлив тренд. Ова е револуција. Ајде да ги истражиме најголемите трендови во велосипедизмот во 2025 година, каде што педалата се среќава со батеријата, каде што традицијата се ракува со технологијата и каде што иднината на урбаните и авантуристичките патувања изгледа повозбудливо од кога било. Со години, електричните велосипеди се сметаа за нишни играчки за технолошки ентузијастички или викенд авантуристи. Но, во 2025 година, тие станаа мејнстрим.

Градовите низ целиот свет се преполни со патници кои ги заменуваат автомобилите со електрични велосипеди, поттикнати од неколку неоспорни фактори:

- Зголемувањето на цените на горивата ги прави автомобилите помалку практични за кратки растојанија.
- Владини стимулации за одржлива мобилност, со субвенции што ги прават електричните велосипеди подостапни.
- Програми за возење велосипед на работното место, кои нудат даночни олеснувања за вработените кои возат велосипеди до работа.

Електричните велосипеди сега доминираат во градското патување на работа бидејќи тие воспоставуваат совршена рамнотежа: можете да се снајдете низ сообраќајот без да пристигнете облеани во пот, но сепак да останете активни. Најдобрата комбинација од напор + помош е причината зошто луѓето ги нарекуваат „фитнес-пријателски автомобили на две тркала“.

Едно е неспорно, велосипедизмот во 2025 е возбудлив пат кон иднина, кој не е само тренд -туку е трансформација. Со електричните велосипеди како водачи на оваа трансформација, одржливоста се сретнува со стил, перформанс, практичност и здравјето се среќава со среќата.

СТУДИИ НА СЛУЧАИ: УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ОД СВЕТОТ ВО ПРОМОЦИЈА НА ВЕЛОСИПЕДИЗМОТ

Меки Мерки за промоција на велосипедизам

Меките мерки имаат цел да го намалат влијанието на моторниот сообраќај во централни, станбени и училишни зони и да им дадат приоритет на велосипедистите со пократки и побезбедни рути. Така, велосипедизмот станува поатрактивен и поконкурентен.

- Еднонасочни улици отворени за велосипеди

Многу европски градови, како Стразбур и Брисел, овозможуваат двонасочно движење на велосипеди на еднонасочни улици. Ова им помага на велосипедистите да избегнат долги обиколници и опасни патишта, а статистиката покажува намалување на несреќи во ваков „мешан“ сообраќај.

- Велосипеди во автобуски ленти

Во Лондон, пилот-проект дозволи движење на велосипеди и други лесни возила во автобуски ленти. „Cycling London Campaign“ врши мониторинг за безбедноста, што им помага на властите да одлучат дали мерката ќе стане трајна.

- Десно свртување на црвено светло

Стразбур тестира мерка што им дозволува на велосипедистите да свртат десно на црвено кога имаат посебен семафор, со обврска да дадат предност. Целта е скратување на времето на патување.

- Велосипедски улици во Кил

Кил уште од 1987 воведува мерки како зони од 30 km/h, двонасочни улици за велосипеди, Velorouten и Fahrradstraßen – улици каде велосипедите имаат целосен приоритет. Автомобилите не смеат да претекнуваат и мораат да се движат со најмногу 30 km/h. Денес Кил има 7.8 km вакви улици, со ограничен пристап за автомобили.

ЗАЕДНИЦА

Предлози за семејни активности (еколошки излети, работилници).

1. Украси го својот велосипед

Во духот на празничната сезона, оваа недела ви предлагаме топла, креативна и забавна семејна активност: „Украси го својот велосипед“!

Иако времето е ладно и врнежливо, оваа активност лесно може да се организира дома, во гаража или во влезот на зградата, па затоа е идеална за декемврискиот период.

Што правиме?

Децата, заедно со своите родители, ќе имаат можност да ги разубават своите велосипеди со новогодишни, светли и шарени стикери. Ова е прекрасен начин да се помине заедничко време, да се поттикне креативноста и да се создаде малечко „велосипедско ремек-дело“ кое ќе ги радува целата зима.

Што ви е потребно?

- Сет од различни стикери (новогодишни, животинки, ѕвезди, рефлективни стикери за поголема безбедност)
- Чист велосипед
- Крпче за бришење
- Добра музика и празнично расположение

Зошто да учествувате?

Го поттикнувате креативното изразување на децата

Поминувате квалитетно семејно време

Го приближувате велосипедизмот како позитивна активност и во зима

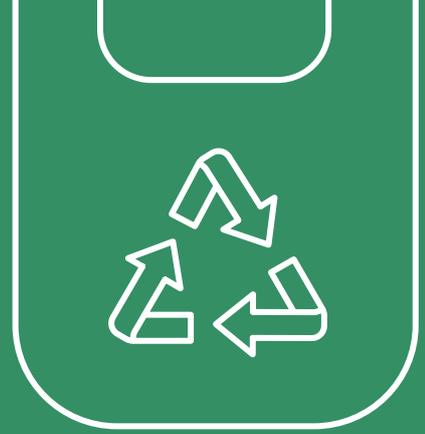
Децата добиваат чувство на сопственост и гордост за „новиот изглед“ на нивниот велосипед

Направете го домот мало уметничко студио, дозволете им на децата да фантазираат и уживајте во креативниот хаос заедно!

СОВЕТИ ЗА РЕЦИКЛИРАЊЕ И ОДРЖУВАЊЕ НА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Брзи правила за рециклирање

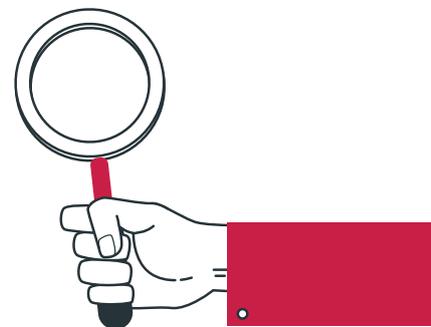
„Испразни, исчисти и исуши“ е твоето ново правило за рециклирање! Исплакни ги сите амбалажи од храна и пијалаци. Не мора да бидат непрекорно чисти, само без остатоци.

Чувај ги лабави! Не ги ставај рециклатите во кеси. Пластичните кеси можат да ја заглават машинеријата.

Големината е важна: Не рециклирај ништо помало од кредитна картичка (како капачиња или мали парчиња хартија).

САКАШ ДА НИ ПРЕДЛОЖИШ ТЕМА ЗА СЛЕДНОТО ИЗДАНИЕ?

Пиши ни на veloschools.ecologic@gmail.com

ВЕЛО УЛИЧИШТА

ВЕЛО УЛИЧИШТА

ВЕЛО УЛИЧИШТА

ВЕЛО УЛИЧИШТА

ВЕЛО УЛИЧИШТА

ВЕЛО УЛИЧИШТА